MARIÀ MANENT

MONTSENY

(ZODÍAC D'UN PAISATGE)

BARCELONA
1941

14

Per a

Josep Mullor,

amb una amistat

que comença.

Maria Manent

9. XII

1972

MONTSENY

Cat. Arxiu
Burrás
Arxiu

MARIÀ MANENT

MONTSENY

(ZODÍAC D'UN PAISATGE)

BARCELONA
1948

Drets reservats

1.ª edició: febrer del 1948

... If only the African marigolds
And the thick-bodied dahlias would condescend
To spread over the earth and lick up
This reddening lake that burns in my eyes.

RONALD BOTTRALL

NOTA PRELIMINAR

AQUEST volum conté les vinyetes de paisatge que alleugerien les feixugues pàgines d'un dietari escrit durant la guerra civil espanyola. També en els anys tràgics de la segona Gran Guerra, al costat de les notícies bèl·liques els diaris anglesos seguien publicant les impressions de la impertorbable evolució de la Natura entremig de la follia dels homes: algú anunciava l'aparició del primer cucut als boscos d'Escòcia o descrivia la pompa dels narcisos a les prades de Kent.

La bondat d'un amic, d'un dels esperits més fins de Catalunya, ens brindà — a mi i als meus — una hospitalitat inoblidable en aquells anys tèrbols. Un extrem d'angoixa i de tragèdia em portà a un extrem d'oasi i de quietud. Sempre havia somniat, com una benaurança inabastable, la llarga permanència al camp, amb lleure dilatat per a la lectura, en la inti-

mitat dels núvols i els arbres. Però la pau d'aquells anys viscuts a l'ombra del Montseny, aquella dolçor de flors, d'ocells, de silenci, era com un vel illusori, un vel de «maia» sobre un fons de sang. Per això la maltempsada bèllica traspua, a moments, en aquestes pàgines on s'emmiralla el pas de les estacions per la Muntanya d'Ametistes i pels prats i els conreus que la volten. La bellesa de les fagedes grandioses o de les menudes herbes transfigurades pel gebre era contemplada amb emoció més viva que en els meus anys juvenils, quan no hi havia cap ombra de tristesa en el zodíac del paisatge.

He volgut cloure el llibre amb unes impressions sobre el llenguatge poètic de Guerau de Liost, perquè es refereixen al mateix país del dietari i foren escrites durant aquell període en què es mesclaven estranyament l'idilli i la tragèdia.

1937

20 GENER

ALS matins anem a fer llenya. Portem unes bones saques plenes de troncs de ginestera o de ginebró. El ginebró fa una mena d'olor litúrgica: tota la casa se'n perfuma. Del menjador estant veiem el Canigó i altres cims pirinencs, ara nevats, que amb els canviants de la llum són un espectacle de somni. La neu és adés rosada, adés d'or pàllid, blavosa o de cendra. Ara sí que comprenem la imatge de Verdaguer: «El Canigó és una magnòlia immensa.» De vegades al volt de la muntanya, amb els relleus finament acusats d'ombra, hi ha com un halo lila, i més amunt el cel és foc i blau pur.

23 GENER

SOM a ple hivern, però la llum ja té un bri d'alegria primaverenca. El sègol comença a verdejar. Si un mira de prop les branques nues dels castanyers, s'adona dels petits borrons rojos, on s'estreny la vida nova. Ahir vaig veure els primers brots

d'una roser silvestre. Però són lluny encara les flors que alegraran aquestes esmirriades pomeres del quintar, de soques rovellades de liquen. Els galls canten llargament a migdia, en el sol tebi. Pels camps pasturen una cabra, un anyell solitari. Un ase es rebolca davant la caseta grisa. Una noieta amb vestit vermell baixa pel camí: duu un feix de llenya. I, enllà, hi ha la gran fageda esquelètica, l'avetosa fosca i esparsa, les ditades de neu.

29 GENER

FA fred i vent. Al caient de la tarda, els pardals estarrufats prenen el sol voluptuosament a les branques del tamariu, fines i nues. Uns núvols blancs, ràpids, fregnen tot just el cim de la gran muntanya metàl·lica, color d'acer.

2 FEBRER

DIA clar, assolellat, tebi, després d'una setmana de vent i pluja. Hem anat al Noguer. Als llocs obacs hi ha gebre: blancor grisa i guspirejant sobre el color càlid, torrat, de les fulles mortes. Al lluny ja xiula un merlot. Dues grives reposen, confiades, en un gran castanyer nu, contra un fons de muntanyes blaves i blanques. Senyal del temps: enormes roures tallats per terra. Dins el Noguer, retrats solemnes, olor d'humitat. Uns caçadors de vint-i-cinc

anys enrera al peu d'un saltant d'aigua glaçat, fantàstic, com una pintura sobrerealista.

Vora l'estany salta una merla. Al quintar llauren els bous. Una mallerenga canta, en grups de tres notes, la seva monòtona melodia.

4 FEBRER

SORTIM a mitja tarda. Fa vent. Núvols gris clar, gris fosc, allisats per la ventada. Els Pirineus són una mica velats. Tot d'una, al Canigó i a altres cims la neu es daura pàllidament sota el cel esvaït. A ponent floten unes ramades de nuvolets uniformes, allargats, com translúcids cetacis. Les branques fines dels castanyers es dibuixen sobre el cel gris o blau pàllid, sobre la neu lleument encalitjada, damunt les ginesteres agitades i verdes. El Montseny té una llum sense contrastos: muntanya d'un verd rossenc, amb la massa morada dels boscos sense fulles i ratlles fines de neu als cims.

5 FEBRER

AQUESTS dies, al nostre veïnat de les Paitides (una dotzena de casetes grises, aclofades entre els sembrats, amb olles blaves d'alfàbrega o d'herba de Sant Segimon a la finestra) s'ha celebrat diverses vegades la gran festa rústica de l'hivern: la matança del porc. Hi conviden parents, amics, veïns,

grans i xicalla. Beuen barreja (vi i anissat), mengen carquinyolis i tasten les primícies de la víctima; tanta carn trinxada, budells, sang damunt les taules i l'olor densa que se'n desprèn arriben a fer angúnia. Però els camperols mengen, riuen, conten acudits, critiquen les flaques femenines. En aquest ram de blasmes, un veí anomenat «l'Escloper» és un dels més eminents — Bernat Metge rústic.

6 FEBRER

QUIN dia primaveral! Al matí, en sortir al parc, ja m'adono que els pardals xerrotegen d'una altra manera: no pas com a l'hivern, sinó amb autèntica alegria abrilenca. El sol és tan càlid, que ens podem asseure a l'herba, sota els avets, com en plena canícula. Anem a buscar llenya i tornem suats. Els borrons dels castanyers s'inflen de mica en mica, color morat lluent, amb una taca de flama. A la tarda hi ha uns núvols com de pastell, sense malícia, mescla de grisos dolços amb el blanc més pur. A contrallum s'accentua el verd tènue del blat i el sègol. Canten aloses, mallerengues, potser un merlot llunyà.

10 FEBRER

A la tarda anem a buscar quarç, trobem algun cristall transparent i minúscules ciutats blanques, de torres hexagonals, inclinades com la de Pisa. L'Albert cerca apassionadament en l'esquei del marge, entre els esbarzers, remena les pedres amb un ferro i a cada moment em porta noves troballes. La muntanya, al caient de la tarda, es torna més morada. La neu del cim sembla unes vetes de quarç entre la terra fosca.

15 FEBRER

CAP al tard vaig a la carena del Martí. Els arbres nus es dibuixen delicadament contra el cel. Contemplo llarga estona les branques negres, els més fins branquillons destacant-se sobre els núvols gris-blau o el cel de posta, groguenc, viola pàllid. Les cogullades canten entre dos foscants. Una grassa merla salta i picoteja en la sorra neta del camí. Al cel, la lluna prima i una única estrella.

17 FEBRER

HAN mort el porc a la masia d'En Pla. Havent dinat, hi anem una estona. Cuina recollida, amb parets gruixudes, una finestra quadrada, les bigues negres de fum, com enquitranades o brunyides. Gran catifa de brases, roserar ardent, sota les calderes on bull el menjar saborós. Per la finestra veiem com el vent agita els arbres nus. Després passegem una estona. El pastoret del Pujolar ve per un camí fondal amb un gran sac de fulles seques. Cap al tard, lluen els núvols de la posta, gris i flama. D'altres floten, color lila, darrera una renglera de roures nus, esvelts.

23 FEBRER

AL matí anem al Noguer. Diu que avui han tallat els vímets. L'aigua, a la Riera Major, fa un gran renou; quan salta les pedres, és tota blanca d'escuma. ¡Que deliciós aquell pont romàntic de vora la casa, tot abrigat d'eura i vorejat de boixos enormes i lluents! En va, dies enrera, cercàvem barbs en aquella aigua de cristall: a l'hivern, sembla, els peixos baixen al Ter i no tornen fins a la primavera.

Avui, als prats de vora l'aigua, hem collit moltes violetes, però no fan olor.

28 FEBRER

EN obrir la finestra, veig els avets del parc plens de neu. Al cap de poc surt el sol i la neu es fon en gotes de llum viva. El cim de la muntanya és embolcallat d'una boira argentada. Després, cap a migdia, el cel es va enfosquint i es posa a pedregar: calamarsa barrejada amb neu; després, neu sola. Però, tot d'una, la gran tremolor blanca s'aclareix, s'il·lumina. «És llum de neu» — dèiem. No. Era que tornava a sortir el sol. Feia sol i nevava. (No ho haviem vist mai.) I al cap de deu minuts, al mateix indret on abans s'espesseïa aquella grisor de núvols, lluïa el cel ben blau. A l'horitzó s'amuntegaven uns enormes cúmulus blancs i assolellats. Haviem passat bruscament, teatralment, d'una visió crua d'hivern a un clar paisatge de primavera.

1 MARÇ

HE llegit A History of Japan, *de J. Ingram Bryan. Quan en aquell país ha fracassat la monarquia, s'ha enlairat el dictador, el* xogun, *aplicant així un vell principi de Confuci. Durant llargs segles l'Emperador no ha gaudit de poder real: ha estat un simple instrument del* xo-

gun, *com els reis merovingis ho eren dels grans xambelans del palau. A moments, fa una impressió penosa de llegir aquests resums d'Història. Guerres i més guerres, crims, traïdories. Diríeu que la vida humana no val res i que donen el color predominant de la Història aquests terribles llacs de sang. Sembla impossible que hi hagi hagut calma per a l'art, per a la poesia, per a l'estètica cerimònia del te, per a* l'ikebana *(la sàvia disposició de les flors), el* bonseki *(delicat passebrisme japonès, que combinava, amb sorra i còdols, exquisits paisatges en miniatura). El* No, *o drama líric, la laca, el* cloisonné, *la seda pintada ¿com han pogut arribar fins a nosaltres enllà dels llacs de sang?* Le buste survit à la cité. *Misteri d'aquesta flama tènue de l'esperit, vacillant, però duradora, entre una maltempsada inacabable.*

3 MARÇ

HA nevat a punta de dia, però quan obro la finestra només queda un xic de neu a l'entreforc dels arbres i als conreus de la banda Nord. La muntanya alta, és clar, segueix ben blanca, amb les taques negres dels avets.

Sortim a fer llenya i prenem el sol tebi. Els arços no han florit encara com a la terra baixa (ahir, del tren estant, vaig veure alguns marges guarnits d'aquella boira de neu). Però algunes gavarreres ja tenen

força fulles minúscules; els borrons verd clar de les pereres són molt inflats; i, fa un parell de dies, pel camí de casa vam veure — précoce précurseur, *com deia Rilke* — *un tany de ginesta ben florit.*

5 MARÇ

DEL llit estant veig els avets del parc, entre la boira. Em llevo i esguardo cap al fons, on l'avet de Noruega, mig esfumat, enllà del brancatge afuat de l'àlber i del brancatge complex i sinuós de la morera, sembla una misteriosa pagoda. De l'acàcia nua als avets salten dues mallerengues o primaveres (al meu país en diuen «estiveroles»), amb un casc negre i una casaca verda guarnida de taquetes grogues, com un brodat d'or. He mirat de prop les poncelles de la glicina: són d'un delicadíssim color d'ametista, cobert de borrissol daurat.

6 MARÇ

MENTRE reposàvem sobre l'herba, sota una clariana de cel blau encerclada de núvols blancs i grisos, ahir vam sentir un cant d'ocell que no haviem sentit mai: unes notes breus de xilofó, seguides d'una mena de xiscles. Avui, ajaguts entre els ginebrons, sentíem uns pigots que dialogaven: no era aquell doll estrident, aquella rialla *a què*

es referia Mary Webb, sinó un cant més suau, més amable, segurament un diàleg d'amor. La neu, ja aprimada, coronava les serres blaves.

7 MARÇ

VAIG llegir l'admirable esbós de George Steer sobre la guerra espanyola: evocació vivida de l'ambient de Salamanca, a l'ombra de la Catedral gòtica i churrigueresca, i visió terriblement realista del front de Madrid, amb els pobles malolents on tot és esbocinat, i la lluita titànica dels avions que s'amaguen entre els núvols, «en olímpica emboscada». Llegint aquelles pàgines vives i punyents, pensava com és estrany de poder veure convertida en poesia, patinada amb el vel auri de l'art, aquesta guerra que es desplega encara, horrible, en la seva fase més dura. Per algú, no pas per nosaltres, aquesta tragèdia és ja una «emoció recordada en la calma». Però també he vist al cinema els reportatges sobre la lluita a Madrid, on la vida a les trinxeres i els edificis enderrocats són ja convertits en espectacle, velats i ennoblits de música elegíaca, quan encara els soldats moren entre aquell fang que el cameraman *subratllava, i més i més cases s'esfondren sota el foc aeri.*

8 MARÇ

VENT, molt vent. Al cel floten, ràpids, uns núvols blancs i flonjos, que posen ombres als boscos pròxims i a les grans muntanyes blaves. La neu diríeu que és un llit blanc, titànic, i, als seus peus, la blavor tacada d'ombres rodones és una enorme pell de lleopard. Les alzines s'agiten furiosament contra el blau net del cel, travessat d'aquelles

flors ràpides, blanques. Als ginestars de la vall hi ha esgarrifances contínues de verd clar, esgarrifances de seda.

9 MARÇ

TORNA a nevar. Del quintar blanc emergeix la verdor del sègol. La mallerenga que s'atura un moment a les branques, vora la finestra, té un plomatge de tons més càlids entre la blancor. Però la neu es fon aviat; només persisteix a muntanya, on accentua els camins, els còrrecs, els torrents — on destaca la processó gòtica dels avets.

12 MARÇ

A primera hora del matí, neva una mica; però tot seguit surt el sol. Fa molt fred. Anem a plantar faigs a la baga. A la tarda, al Pujolar, a comprar ous. Núvols de plata sobre el Montseny, neu de plata. Després, una gran nuvolada grisa apaga el paisatge pròxim, però es veu el Pirineu assolellat, amb més neu que fa dos dies, i a sobre uns nuvolets blancs i alegres. Tot d'una el cel s'aclareix. De tornada veiem, a contra-sol, el sègol verd, rutilant, i dues pomeres florides.

18 MARÇ

ANEM al bosc dels ginebrons. Fa un sol molt calent i l'aire té una inconfusible olor de primavera. Minúscules flors morades entre el blat, grogues entre les farigoles. L'Albert juga amb avions de paper. A l'horitzó fins hi ha una mica de calitja i la neu és esblaimada, no pas neta com a l'hivern, i és menys pur el blau de la muntanya. Camí del poble veig una deliciosa parella: una noia molt

bonica, d'uns quinze anys, i un minyó d'uns disset. Tenien un aire encisat, extàtic, enduts en la melodia del «temps clar», en la música incomparable de la jovenesa. Al cel hi ha uns núvols d'un gris alegre, amb els contorns daurats. Arç florit, pruneres blanques, presseguerets rosa. Abans, asseguts sobre l'herba, no sentíem sinó el vent suau, un flauteig espaiat de tòtil, un refilar d'ocell.

19 MARÇ

BOIRA baixa a muntanya. Davant de casa, una cogullada parada vora un pomeret canta, canta a bell cor. Les pruneres i els presseguers florits es destaquen del gris morat de la muntanya. Anem, bon tros enllà, pel camí de St. Marçal. Molts castanyers tallats jauen sota el camí: més d'un cop, aquesta tardor, haviem admirat llur fruita abundosa. Hi ha violes pels marges. Tres tudons volen elegantment contra la grisor flonja que vela les Agudes. De tant en tant, ran de camí, roques de granit amb taques de liquen, rodones, com arxipèlags glaucs en una mar grisa. Cap al tard, cel gris-blau, cel de flama. Un merlot xiula tímidament als Sis Avets.

20 MARÇ

EN una masia noble i grandiosa, que es dreça al peu del Matagalls, tornem a veure el vedellet gris d'argent, la doble porxada grisa, les pallisses amb flaire d'herba seca. Diu que la masovera es trobava, fa pocs dies, en una casa del poble on asseguraven que ningú dels presents no tornaria a veure «això d'anar a missa». — «Ni aquesta nena, ho veurà» — afegien, referint-se a una menuda de menys

d'un any. I la masovera fa aquest comentari: «Jo, en sentir aquelles coses, vaig pensar: ¡Alabat *siga Déu!... Però em vaig guardar prou de dir-ho.»*

Pel camí, molts arços en flor. Violes, alguna margarida, amb el «capell blanc i groc». Havent dinat, pedrega i la muntanya queda ben blanca. Les pedres reboten sobre el liquen verd i gris de la teulada.

21 MARÇ

AQUESTA nit he tingut una estona d'insomni; he pres una petita dosi de luminal i m'he adormit. En despertar-me he recordat perfectament el somni curiós de la matinada. Em trobava, amb tot de gent jove, en un gran edifici, una mena d'estació, caserna o ministeri. Hi anàvem a recollir algun document (sembla que es tractava d'un document militar). Un cop enllestida la gestió, anàvem per un ample passadís, entre baranes de fusta, i, gairebé a la sortida, ens emprenen uns funcionaris anglesos, alts i escardalencs, amb uniforme com d'oficial de marina mercant — una mena d'alpaca, i galons d'or. Ens diuen si volíem casar-nos. «That is very important for you.» *Es veu que oficialment donaven moltes facilitats. Jo he preguntat (recordo, en anglès, els mots exactes):* «Is that a revolutionary measure?» *L'altre ha fet, amb somriure irònic:* «Yeees.» *Vora d'ells (que s'estaven drets) hi havia, asseguda,*

una parella d'àrabs o d'hindús, ella molt bonica i, em sembla, enjoiada. L'home li arreglava el vel o li pentinava el cabell negre i brillant — aquests detalls, però, se'm fan esborradissos.

23 MARÇ

HA nevat i pedregat diverses vegades, matí i tarda. Com que primer ha caigut calamarsa, la neu no s'ha fos. A la teulada hi ha uns grups d'herbes, de tija llarga i amb un floquet de brins al cim, que semblen minúsculs pins nevats. Un branquill que traspassa el solc de les teules és talment un petit pont rústic.

Dues merles s'aturen a la perera del conreu; una d'elles s'escura el bec en una branca. Vora el safaretx, els testos semblen pots de llet. Les cases, entre la neu, tenen un color càlid, com de pa ben cuit. ¡Quina nit més clara! Lluna, neu, avets i estrelles. L'ombra dels avets s'allarga sobre els conreus blancs. El clar de lluna és neu sobre la neu.

24 MARÇ

NEVA uns minuts, al matí, però després surt el sol. Anem cap a l'avetosa del Matagalls. Els rebrolls dels faigs destaquen la fulla marcida, rebregada, color de tabac o d'ametlla, entre la blancor. Els ginebrons semblen feixucs de flor blanca.

A Font de Llop, l'aigua salta entre llargs caramells afuats i ornats de cercles en relleu, com cristall de Bohèmia. Hem vist en el camí intacte rastres de conill, de llebre i, durant prop d'una hora, les petjades de dues salvatgines amb quatre o cinc unglots (potser eren toixons). Les soques dels faigs tenen unes taques vinoses. Com es destaca, al cim, la Creu! Vora d'ella, els nuvolets semblen flors blanques.

25 MARÇ

MÉS imatges de la neu. Al pati, s'ha acumulat més gruix sobre l'herbei que hi ha entre llosa i llosa i tot plegat sembla la pell d'un enorme cocodril blanc. Les collines, els marges, on queden clapes de neu irregulars, recorden l'escuma blanca dels cavalls cansats; les violes ressusciten tímidament del blanc sepulcre. Però la flor dels pressegners ja és ben marcida. Es fonen, glavis de cristall, els caramells del ràfec. I he tornat a veure un papalló groc vora els ginebrons que fan ombra a la neu.

26 MARÇ

CEL enterenyinat, on el vent marca el pas ràpid. Però no fa fred. Anem vora el Martí, davant la muntanya blanca. Clapes de calamarsa vora el camí, ran de les ginestes; enllà — som a migdia — ombra vertical dels avets en la neu. I al cim, la Creu nua. Divendres Sant.

«Il souffrait tout à l'heure, c'est vrai, mais maintenant Il va mourir.

La Grande Croix dans la nuit faiblement remue avec le Dieu qui respire.»

A la tarda llegeixo el Chemin de la Croix, *de Clau-*

del. Quina emoció punyent, sòbria! Ara es fa fosc. Al camí, ran de l'eura fosca, hi ha una ratlla estrident de neu. Enllà dels avets en calma, el blau és velat d'un gris tèrbol.

27 MARÇ

MATÍ tebi; amb l'abric tenim calor. Ningú no diria que fa només tres dies estàvem a diversos graus sota zero. Refilen molts ocells. Una cadernera cantava, a primera hora de la tarda, en un vell cirerer, sota els núvols tènues. Després, a la fondalada del Martí, sentiem un cant estrany, xiuladís i amb notes vigoroses: un entremig del refilar del rossinyol i del flauteig del merlot. S'hi barrejaven caderneres, merlots, el flabiol d'un pastor, que modula una mena de «cançó trista» gairebé wagneriana. Hem collit unes flors blanques, de sis pètals, amb cor groc i olor finíssima: penso que són satalies.

30 MARÇ

OBRO la finestra. Tot està ben blanc i encara cau aquell suau, inacabable plomissol. A les branques nues de les acàcies, de l'àlber, de la morera, s'arriben a posar ben bé dos dits de neu. Vora la finestra s'allarguen les branques del cedre com les potes d'un dragó blanc fantàstic. Però entre la neu, en el món gris i blanc, canta una mallerenga. És una

nevada primaveral. Sembla que els ocells coneguin que, fosa la darrera túnica freda, veuran el cos tendre de la Primavera, cos de clavells de pastor, de satalies.

31 MARÇ

SOL, cel blau. Quan surto de casa, la teulada regalima, fa una música alegre: música de neu fosa. Comprenc la joia del desglaç als climes nòrdics. L'aigua es desperta, salta, canta, brilla.

Cap al tard he anat a llegir els Vergers *de Rilke als Sis Avets. En un camp vermell un home sembrava. El seguia, amb pas incert, una criatura molt petita — cabell esbarriat, vestit bru. A moments, m'ha semblat que era un cadell. Al poble, brillava un safaretx, una teulada. Algú cremava herba, en un camp. Veus d'infant, al lluny; belar greu d'ovella i veus febles d'anyell; notes ràpides d'un pigot; xiular d'una merla. I el dring plàcid de cal ferrer; i el so d'unes campanes (ai, no toquen a oració: només és l'hora!) L'aire fa olor de fum i de neu.*

1 ABRIL

DIA ben bé d'abril, amb sol, cirrus tènues, pinsans, aloses, brunzir d'abelles als camps grocs. Però encara hi ha clapes de neu, que adopten, entre l'herba, formes zoològiques: adés són un parell de foques enllaçades, un lleó, un elefant prim que corre, un pelícan o un cigne, un tapir, una llebre fantàstica, un esquirol llepant-se la pota. O bé formes d'una blanca geografia: illes, continents. D'aquell món llis i uniforme de la nevada, surt aquesta profusió de figures. Així el son, fosa la superfície llisa de l'esperit vigilant, deixa un solatge imaginatiu de figures enllaçades per una misteriosa lògica.

4 ABRIL

Hi ha tot de petites flors grogues a l'herba, agrupades en constellacions, estels d'or en una nit verda. A mitja tarda, anem al Noguer. Passegem per l'hort conventual on — monges blanques — mediten menudes pereres florides. Els prats són de vellut, amb la taca rosa d'un presseguer, les notes blanques de pruners i pereres. Tornant, vora la Casa Blanca (ara estatge dels refugiats malaguenys) tres o quatre nenes — vestit humil, veu una mica ronca — salten a la corda, tot cantant cançons populars:

«Tre palomita
en un palomá...
Tocan a miza,
a miza mayó...
La Virgen María,
y el Niño Jezú...»

7 ABRIL

QUIN matí tan pur! Cel blau, amb dos o tres nuvolets minúsculs, blancs, lleus, perduts i oblidats en la llum càlida. Ahir la dona de cal Ferrer ja va sentir el cucut. Avui (jo dormia encara) diu que dialogaven el cucut i la seva companya, l'un a l'alzina grossa, l'altra a Puig de Sucre. Tot el matí han cantat les puputs. El sègol ja és bastant alt, les pereres són blanques, al castanyer d'Indies es despleguen, com una mà vegetal, les fulles que es desprenen del borró vermell, envernissat — totes cobertes d'un borrissol agrisat, tènue. Passant pels conreus he sentit el primer grill, mentre un ocell, no sé quin, refilava delicadament en un llorer obscur, damunt la masia.

8 ABRIL

HA fet un dia deliciós. A primera hora de la tarda circulaven uns núvols blancs, que establien un ritme de sol i d'ombra; però ja hem pogut seure al parc, sota els avets, damunt del trèvol tendre, de minúscula flor morada. Després, d'un marge estant, contemplava una fina composició primaverenca: un xai negre esbrotonant l'herba delicadament, destancant-se contra un cirerer florit. (¡Que bonic feien, abir a la tarda, dues noies que collien herba entre els camps grocs — les notes vermelles i blanques del vestit entre aquella mar florida!)

Cap al tard hem sentit cantar el cucut al bosc de Vilarmau — la masia era, encara, tota assolellada. M'he assegut unà estona als Sis Avets. Era un capvespre tebi, extàtic. Una breu, una gairebé invisible veta d'or a ponent i més amunt Vèsper, l'estel solitari. Cap al Pirineu una llarga línia de núvols dolços, grisos. Arribaven veus del poble, sobretot veus d'infants. Ocells de bardissa refilaven pels sots i adés un merlot s'hi afegia amb el seu xiular flonjo. He sentit la primera granota d'enguany. I lladrucs apagats; i el fregadís d'algú que entrava llenya a una masia pròxima. Quan tornava a casa, entre dos foscants, he tornat a sentir el cucut, cap a la banda de Borderiol. El món semblava encantat, transfigurat, paradisiac.

9 ABRIL

SEIEM a l'ombra d'una alzina, vora els castanyers que mostren ja en algun borró la delicada estructura de les fulloles: verd pàllid i venes finíssimes d'un vermell lluent. Fa calor. A mitja tarda anem a Puig de Sucre i, de tornada, pels boscos que

hi ha sobre el Martí, sentim un cucut molt a la vora. Jo em mirava una taca a les branques altes d'un castanyer nu i pensava: «Potser és l'ocell?» En aquell moment ha volat. Després, ha tornat a cantar i hem vist un parell de cucuts, i al cap de poc tres, que adés s'empaitaven i cantaven en ple vol, adés s'aturaven en algun arbre no fullat (hi ha alguns castanyers entre les alzines). A moments, semblava com si hi haguês lluita — segurament un torneig d'amor, — ja que, entre el cantar habitual, se sentien una mena de xiscles: «Ti-ti-ti-ti-ti!» O bé les dues notes clàssiques: «Cu-cut!» eren precedides d'una nota ronca (una mica com la que precedeix el cant de la guatlla). Era deliciós presenciar aquella intimitat primaveral, escoltar el cant avellutat, alegre i melangiós, sota el cel d'abril, enrinxolat de núvols tènues com les aigües del nacre. Al fons, entre els camps verds, grocs o color de terra llaurada, brillava, ací i allà, una pinzellada viva d'aigua.

10 ABRIL

AHIR vaig començar a fer helioteràpia al recer de la pedrera abandonada, indret recollit com una cambra, amb murs guarnits d'eura i un llit de fulles seques, de roure i d'avellaner. Però avui feia massa vent i m'he desvetllat molt d'hora: no he

gosat pendre el bany de sol. Hem segut al turó, davant de casa, i el vent brogia tan fort entre les alzines, que semblava un mar enfurit. Quan parlàvem havíem de cridar. Camí del Pujolar, a la tarda, sentim el ramat: els marrans de veu greu, una mica grotesca, i el trèmul belar humanissim, infantil, dels anyells. A contrallum, el sol daurava els perfils de llana. Un enorme cirerer florit entre el sègol. El vent velava el cant llunyà del cucut.

12 ABRIL

QUIN temps de pluja i vent! El lilà, d'un verd tendre, tendre, s'agita convuls, diríeu que ha de trencar-se. És llebeig, vent del Montseny. A la tarda, la boira s'enlaira dels fondals, surt com un fum de les carenes fosques, cobertes d'alzines. Tot d'una envaeix el paisatge. De la finestra estant, veiem, més dibuixada, més precisa, contra el fons esfumat, la perera en flor, les flors rodones, agrupades damunt el fullatge com petites colles de dametes amb blanca ombrella en una prada tendra, fresca, minúscula (si allarguen massa la cama, ja troben l'espai).

18 ABRIL

HE sortit al pati. Feia un ventet fresc, però el sol era agradable i el cel, d'una blavor neta, amb ràpids núvols ben blancs. Adés cantava la puput (flauta idíl·lica, evocació pastoral a la manera de Haydn), adés el cucut, més misteriós, més irònic — música burleta de cançó popular, tema emboirat i selvàtic. A mitja tarda hem sentit brumir un avió. Ha passat, majestuós, contra els núvols blancs, omplint l'espai d'aquell roncar poderós, excessiu — com un borinot en una cabina. S'ha perdut cap al

Pirineu, i hem tornat a sentir el cucut esquerp, la puput delicada.

22 ABRIL

DIA pur, suau, dia d'abril, a la fi. He treballat al bosc, on ja hi ha algun tany de ginesta florida. A mitja tarda he anat als Sis Avets. Feia bastants dies que no hi anava, a causa de la malaltia. En arribar-hi, quina sorpresa! A la banda del poble tots els pollancres són ben fullats. Formen grups, s'arrengleren entre els conreus, a les fondalades. És un verd flonjo, tendre, gairebé irreal; no diríeu una substància sòlida, sinó un vapor, una llum, una noble i immòbil flama verda. Els camps de terra roja són vorejats del serrell glauc dels marges. Tot d'una el sol fa brillar els recs que enlluernen — bocins de mirall pur.

23 ABRIL

ARA sí que fa «temps de Primavera gentil». Al matí cantaven quatre cucuts alhora. Mentre llegiem sota els castanyers joves, que comencen a brotar (sobretot els rebrolls i els tanys baixos), cap al cantó de Vilarmau no ha parat en tot el matí la nota doble, velada per la llunyania — el cant del bon temps, d'admonició sorneguera, constel·lació primerenca del firmament de l'orella, com volia Rilke. Ara, a mitja tarda, el sol il·lumina, davant la finestra,

el cim del teix i de l'àlber, allarga l'ombra de la perera sobre la terra llaurada, fa cantar grills i cadells... La font raja sota mateix de la meva cambra, però el cucut és gairebé tan insistent, tan incansable com ella.

24 ABRIL

PELS fondals que hi ha davant de Rocaconsolva, aquest matí hem sentit el rossinyol — les notes intenses, llargues, ardents, la melodia inconfusible. Del parc estant, a la tarda (feia una calma de migdiada estival, amb xerric monòton de cadells i llunyanies encalitjades), hem vist un cucut que cantava, dalt d'un dels roures que hi ha vora el quintar (brillaven al sol les lleus esgarrifances del sègol). A mitja tarda he anat a llegir a l'indret freqüentat per aquell cucut — és un, per cert, que de vegades desafina a la segona nota. Al cap de poc, s'ha posat en un castanyer pròxim, i ha cantat una vegada; després s'ha atansat més i potser anava a parar-se molt a la vora, però segurament m'ha vist, i ha seguit volant. Tenen el ventre ros, l'esquena grisa i terrosa. Són llargs, afuats, estilitzats, com un esparver o una grossa oreneta.

25 ABRIL

GAIREBÉ podria escriure un petit assaig sobre la vida dels cucuts. Aquest ocell, que té fama de misteriós i gairebé d'invisible — «una veu errabunda», deia Wordsworth, — resulta un personatge familiar d'aquests encontorns. Avui cantava als roures de vora el quintar; en veure'ns, ha fugit i, amb llarga volada, s'ha anat a posar a una alzina de sota les Roques de Bellavista. Observo que els plau de parar-se

als indrets alts, a les carenes i, amb preferència, en arbres nus.

Amb quatre o cinc dies el Montseny ha tret fulla: és la verdor flonja i delicada de la fageda. Les pomeres del quintar (amb el blat com una aigua verda fins a genoll) són ben florides. Flors grosses, un poc cargolades, d'un perfum delicadíssim, com de violer o de jacint.

28 ABRIL

DIA humit; boira al Montseny. Pels fondals, llunyans i simultanis, canten un rossinyol i un cucut. Gran ramat d'ovelles al pujol, davant de casa. Corren carena enllà, entre densos bels i dring d'esquelles. Llur clamoreig té un no sé què de planyívol i catastròfic, és una mena d'obscur pànic tranquil.

1.er MAIG

HA pedregat intensament, i el cim del Matagalls és blanc — lleu ditada d'hivern en la primavera verda i flonja. Una franja de sol pàllid daurava la tendror dels faigs. La muntanya, que era arquitectura, ja torna a ser pintura. L'enorme cor mineral es vesteix d'un domàs viu de seda. Tertúlia vora l'estufa, cap al tard. Hom parla d'un possible

Sacre Imperi Romà, de Rússia... L'aigua s'ha aturat a alguna llosa del pati i el lilà és tot humit.

4 MAIG

TREBALLO entre els castanyers (moltes de les fulles tendres tenen un to vermellenc cap a la punta). Cantava un merlot, com una tonada tendra i apagadissa de Rameau; un rossinyol (Chopin exaltat, líric); un cucut hi afegia, ara i adés, la dolça monotonia incansable. Però a la tarda ha plogut, ha pedregat. La calamarsa blanquejava entre el verd dels faigs i a la carena del Martí. Els trons feien vibrar els vidres de la cambra. A mitja tarda, quin sol! Ens hem arribat a les Saleres del Pujolar i hem fet bona collita de moixines. La fageda de Vilarmau era tendra i assolellada. Un cucut, ben visible, ha cantat llarga estona al cim d'un castanyeret; després s'ha posat més cap a muntanya, ha cantat cinc o sis vegades, ha volat fent una nota gutural: «Txoc!», i ha tornat a cantar a la carena. A les roderes del camí hi ha molta aigua i entre l'herba grapats de calamarsa (així en diuen «neu rodona») com les pastilles de menta que em donava el metge quan era petit.

11 MAIG

EL sègol ja és molt alt i, quan fa vent, les espigues són una frisança morada. Els marges són cada dia més guarnits de flors. Hi predomina una flor blanca, de calze esvelt i estilitzat (ignoro el seu nom); però també hi ha botons d'or, blauets, margarides, trèvol, roselles, unes minúscules flors lila que s'agrupen en constellacions, i la blava, menuda, delicada flor d'una herba semblant a la menta.

A la tarda fa uns ruixadets; busquem moixornons

entre l'herba molla. Hi ha faigs tendres, núvols verds entre les alzines. Un cucut canta, però no insisteix. En canvi, el merlot gronxa, en aquest temps humit, la línia del seu cant, lligat i noble com una melodia litúrgica.

14 MAIG

AL matí anem a Rosquelles. El fill gran de Guerau de Liost cull tiges de muguet per a la Josefina, a l'ombra del boix grèvol, alt i lluent. Em poso al trau les campanetes blanques, i tot el matí m'acompanya l'aroma. Hi ha un mar de ginesta d'or sota els castanyers i la segona florida de l'arç blanqueja entre les fulles estilitzades. Després de reposar un moment a la Font de l'Oreneta — ¡que coses han passat d'ençà que, ara fa un any, s'inaugurava! — ens arribem al Molí de Rosquelles, abrigat de pollancres; veiem el gorg, l'aigua blanca i brogidora entre les pedres grises, o tranquilla, verda, clapejada d'ombres menudes, sota els verns i els avellaners. Pels conreus, els iris o lliris de marge drecen la seda frèvol, miniada i lluent com una gran papallona.

15 MAIG

TORNO a Rosquelles; ve amb mi la Josefina. En Jaume ens acompanya novament als recons germànics del Molí: ortigues, cicuta amb tènue flor de vori, cenyint la casa d'on es desprèn una vaga olor de farina; l'aigua brogeix pel saltant ombrívol, on el mur és cobert de molsa fosca i molla; miosotis, boix lluent, falzies, pels marges de la Riera. Seiem una estona al Gorg del Molí, d'arquitectura perfecta, amb una voravia natural que sembla obra humana.

L'ombra dels «sabaters», els lleus insectes que floten en l'aigua assolellada, és com l'ombra d'un trèvol de quatre fulles a la sorra del fons. Olor d'aigua, escuma de neu, molsa verda en la pedra grisa. Pujant, anem a abraçar la soca altíssima del famós Faig del Noguer.

19 MAIG

HEM anat, a la tarda, a la fageda de Vilarmau: dirieu un parc, amb verdor lluent i soques grises. Les fulles tenen un borrissol al voltant; la poncella, allargassada, sembla pell seca de pinyó. Vedelles blanques i negres, bous ocre sobre l'herba. La boira velava les nobles formes «gòtiques» de la fageda. Eco de balades, aigua transparent, prada florida. Un pastor de cara germànica — galtes vermelles i ulls verd clar — passava entre els pollancres, amb el gos com un petit ós negre.

21 MAIG

HA plogut molt, aquesta nit. Matí gris, fred. El Pirineu es veu molt blanc entre els núvols. A certs indrets el sègol és ajagut, i arreu, tot guarnit de gotes de pluja.

Cada espiga porta
un brillant al coll.

22 MAIG

AVUI ha fet un dia blau, assolellat, un típic dia de juny. En tot el maig no havia fet tan bon temps. El sègol, més alt que un home, es cimbreja lleument, guarnit de cap-blaus i roselles. L'or de la ginesta gairebé fa mal als ulls. La muntanya és més verda, més flonja que mai — només algun clap

mineral, vermellós, emergeix entre la molsa inacabable. Cap al tard, entre els avets del parc, es veu un clap groc que no se sap ben bé si és sol ponent o ginesta florida.

23 MAIG

DIA tan clar com abir. La neu que hi havia al Pirineu ja és gairebé fosa — el Canigó és una massa blanca, retallada, amb pinzellades d'un blau esvaït. Anem a la Font de la Merleta, camí de Sant Marçal. Hi ha, de tant en tant, uns flotons de faigs magnífics. Sota les branques fresques, tupides, veiem el sauló rosat i net, només amb arrels nues, algun esquelet de ginebró, clapat de liquen, i les fulles tendres dels rebrolls de faig. Vora el camí, entre les pedres o bé arrecerats sota els tanys de la ginesta, els pensaments morats i blancs inclinen el caparró. Seiem a l'herba de Borderiol quan el sol es ponia. En la calma paradisíaca, sentíem el belar d'un ramat i alhora un cucut dins la fageda i el cant tímid d'un grill amagat en una mata pròxima.

30 MAIG

AHIR, en pujar del poble, tornant de Barcelona, ja vaig observar que l'aire feia una marcada olor d'estiu. El sol fort, la calor primerenca es veu que modifiquen la flaire de l'herba. Ara sí que és aquella típica «olor de Viladrau». Les gavarreres

són ben florides: el cor d'aquestes roses frèvols sembla una custòdia d'or. Avui, a la tarda, anem al Bosc (no pas la fageda) de Vilarmau. Els rossinyols no canten gaire — és que ja tenen niu, — i el cucut, molt de tard en tard, i no pas llargament. Als marges han desaparegut les flors blanques; hi ha unes flors grogues i unes altres lila, de tija molt llarga. Els bous del Pujolar ens miren, encuriosits.

31 MAIG

FA molta calor. A dos quarts de dues, a l'ombra, estàvem a 27° (com a l'agost). A la tarda anem al Serrat de Cerdans, enllà d'unes prades d'herba grassa, esquitxada de flors, amb altíssims pollancres vestits d'eura, i barrancs amb xiscles esfereïts de merla jove. La casa de Cerdans té un color d'òxid de ferro, amb les finestres emmarcades de granit gris, i la teulada també acolorida amb el rovell — més pàllid — dels liquens. Al bell cim, una creueta de ferro. Un xic enllà, l'ermita arraulida — i sègol gris-verd, planter de freixes, de pollancs. Berenem a la font de Vilarmau, sota els faigs, a l'ombra fresca. Hem collit les primeres maduixes pels sots calents i ombrívols.

12 JUNY

FA una nit tan clara, que sortim al camí dels Sis Avets. Quina celístia! Cassiopea es dibuixa entre els avets i el teix, l'estrella polar és damunt la teulada, la via làctea sembla una boira blanca sobre Puig de Sucre. Silenci de grills, d'estrelles, de sègol adormit.

16 JUNY

EL sègol rosseja tant, que és lleugerament més fosc que les flors de saüc. Herba espigada pels marges, campànules morades. Collim maduixes pels boscos del Pujolar i Vilarmau, entre esbarzers florits i falgueres tendres. Quan cloc els ulls, veig el caparró vermell, la tija inclinada, la coroneta verda o lleugerament vinosa.

17 JUNY

COLLIM maduixes al bosc de Vilarmau. Després reposem vora l'aigua. El gran camp rosat, davant nostre, és cenyit de verdor. Les falgueres, altes, triangulars, estilitzades, em recorden els moors *d'Escòcia. La boira, densa i lletosa, es queda a les valls. Els menuts crespinells agrupen les constellacions espesses de llurs flors, petites estrelles de cinc puntes, d'un groc de rovell d'ou.*

5 JULIOL

HEM anat a Sant Marçal, al matí. Està bastant núvol, però de tant en tant surt una ullada de sol molt càlid. De casa a la Font de la Merleta estem una hora i mitja. D'aquesta font a la de Sant Marçal, tres quarts (però ens hem aturat bastant a reposar, collir maduixes, etc.). Els flotons esplèndids de faigs que hi havia pels volts de la Font

de la Merleta han estat aterrats. Algun exemplar tenia ben bé 0,60 m. de diàmetre. Ara només han quedat els més joves i prims. Per terra hi ha les fulles seques, color de foc. Uns homes amuntegaven traçudament les branques grises, i cinc o sis carboneres fumaven lentament, omplint l'aire d'una intensa olor de quitrà (estranya suggestió marítima entre boscos). En un dels tombs del camí, poc abans d'arribar a la vall de Sant Marçal, brogia un rierol entre les pedres i m'he refrescat la cara amb l'aigua glaçada i clara. Vora mateix, una cascada de molsa, d'uns 10 metres d'alçada, brillava amb cent regalims sobre el verd fosc i la roca moradenca, com un altar natural o un recó de pessebre, sota el dosser dels faigs. Allà la fageda, jove encara, és molt espessa i al cim, vora les rossoles grismorades, hom veu «les altes positures» dels avets. Dinem vora la font, sobre l'herba. Davant nostre hi ha uns freixes que cimbregen, un turonet ben verd. De l'hostal estant, on ens hem hagut de soplujar perquè plovia a dolls, es veu una vasta extensió de falgueres que recorda molt Escòcia. Tot aquest país s'assembla bastant als Trossachs, i fóra igualment bonic si hi hagués algun llac. També allí hi ha falgueres, i els ginebrons d'ací fan pensar en els brucs escocesos; però no recordo haver vist a la regió dels Trossachs cap muntanya tan dramàtica com les Agudes, amb les tarteres o rossoles morades, les clapes fosques dels faigs, la pedra nua, el glauc fi de l'herba. Quan érem a l'hostal — recó amb llibres, carlines i boix grèvol, llar de foc amb tres grossos calderons — plovia tant, que ni es veia la muntanya. A una finestra, l'herba de Sant Segimon, ben florida encara, dansava sota la pluja. Al pati, tillers en flor, un banc de pedra vora

la paret, amb llarga barba d'herba. Després s'asserena; el cel es reflecteix en els tolls del camí. Berenem vora una font que neix en una balma de molsa fosca i de sorra netíssima.

18 JULIOL

DIA fresc, amb algun núvol blanc, formes lentes ran de carena. He contemplat llargament les masses nobles dels núvols, de contorns arrodonits, sobre l'ondulació verda dels boscos:

Les muntanyes són núvols verds,
els núvols són muntanyes blanques.

Berenem vora la font de Camp Xameni, en un jaç de farigoles, davant un camp ple de garberes i el barranc verd. Unes tórtores s'alcen, amb vol ràpid i elegant, del cim dels pollancres, i després parrupegen al lluny. La sorra del camí és cosida de petjades de perdiu, petites palmeres esquemàtiques.

21 JULIOL

FA calor. Sota els Sis Avets llegeixo Shakespeare i els lírics isabelins. A la tarda vaig al Noguer amb En Jaume. Em donen un vas de llet saborosa en aquella entrada ordenada, neta, amb el recó dels càvecs, les destrals, les falçs, la taula de fusta i la porta clavetejada. Foscor de casa gran i parets gruixudes; una cadernera salta contra la blancor de la calç. Després anem al poble, on un amic compra ordi. Tornem cap al tard. Hi ha un cel rosaperla, una calma canicular, la gran lluna d'or pàllid avança vora els Sis Avets, irreal, rodona. Quan entrem a l'obaga, ve una alenada de frescor, una olor d'herba i d'arbres.

22 JULIOL

AVUI — dia càlid, amb vent sec i viu, que agitava els tillers i les herbes — he segut al parc, llegint versos anglesos. Berenem a la font de Vilarmau, i després anem als cingles que hi ha damunt de Cerdans: pregonesa impressionant, mar de faigs, penya-segats grisos i ocre. Al fons, les casetes del Serrat i el Mataró, l'ermita grisa, arraulida com un ocell feréstec. En tornar, posta d'or darrera unes muntanyes com un alabastre vermell, translúcid.

29 JULIOL

HEM berenat al Serrat de Cerdans, asseguts vora una garbera de blat, granada i daurada. Aire fi i aigua fresquíssima. Abans hem passat davant la parròquia. Pedres grises i ocre, amb taques de liquen color d'òxid de ferro. Vora una alzina, hem vist un boci d'altar mig cremat. Al campanaret només les tremuges, sense campanes. És una església d'un romànic primitiu, molt ben proporcionada. La rectoria (balcó modern, argentat, detonant) té les portes closes. Sembla mentida que l'urpa de l'odi hagi arribat fins a aquest recer emboscat. Pugem per Vilarmau. Pels prats, vaques blanques i negres, una pastora rossa, de cara roja. Abans d'ésser al Pujolar, veiem la carreta a contrallum, destacada en un cel d'or. Els homes carreguen garbes amb la forca. El sol es ponia

entre un bosquet fantàstic de núvols, pins para-sol de neu encesa.

7 AGOST

VOLDRIA dir l'encís, l'èxtasi d'aquests matins d'estiu, quan, a les 8, obro la finestra. Les fulles de l'àlber tremolen delicadament; el sol en fa lluir només els cims i la banda encarada al Nord. Les móres madures, negres, apunten l'esguard sota les fulles. Les branques dels avets, amb minúscules pinyes de jade, a penes si es mouen. Sota mateix de la finestra tremola el cant apagat de la font, i, un xic més lluny, a les acàcies o al conreu, hi ha el cant, vulgar i monòton, però alegre i viu, dels pardals. Alguna veu de dona, algun belar d'ovella, un lleu fumerol blau entre les pomeres arraulides.

13 AGOST

BO i contemplant les perdius com pasturaven, he traduït el meravellós poema Elm Angel, *de Monro, i les «Gencianes bavareses» de Laurence. A contrallum el sol dibuixava amb or la silueta dels ocells amatents; s'agrupaven, esbategaven un instant; el perdigot allargava el coll, esvelt, entre el rostoll i les falgueres que l'oreig agitava. Tarda dinàmica, viva, no pas plàcida com ahir. Muntanya pura d'ametista com ahir, sol ardent, ponent-se entre una mar grisa de núvols.*

11 SETEMBRE

MATÍ net, fred, amb tramuntana. Al Pirineu hi ha núvols arrufats: hi neva. Brillen les fulles i l'herba, i passen uns núvols blancs, dinàmics, en el cel d'un blau tens. Abans de dinar he anat als Sis Avets a estudiar alemany i he vist el vel oblic de la neu cap al Puigmal i altres indrets pirinencs; els núvols feien taques d'ombra a les muntanyes blaves. Tot el dia ha fet vent fred i un sol esblanqueït, gairebé hivernal. Brogir d'arbres, cel pur.

6 OCTUBRE

QUAN obro la finestra hi ha boira: l'argent de l'àlber és més delicat, més metàllic, entre la grisor. Després la boira comença a argentar-se i surt un sol alegre. Aloses, xaragalls transparents; al lluny, muntanyes nevades. Davant les serres de Sau hi ha una barrera de núvols lletosos; fa un aire fred, com a l'hivern.

21 OCTUBRE

MATÍ d'or, tranquil, extàtic. Les fagedes cada dia groguegen més. Vora les avetoses hi ha fumerols de carbó. Vaig al Pujol de Muntanya, on veig néixer un vedellet. La vaca, sofrent, gemegava. Però li han acostat el vedell — gris, de pla-

ta humida — i la mare s'ha incorporat i s'ha posat a llepar-lo.

25 OCTUBRE

EL dia 16 vam traslladar els mobles del menjador a la cambra més gran de la casa; és una habitació amb dues finestres: l'una dóna al Matagalls (jo veig Coll Pregon des de taula), l'altra, als avets del parc. És un menjador espaiós, clar, simpàtic. Hi hem penjat l'estampa ovalada estil Watteau, i la deliciosa Veduta del Golfo di Napoli-1833, *delicadament blavosa, amb el Vesubi fumejant al fons i un vaixell anglès — la* Union Jack *ben visible — a primer terme. Hi hem posat gerros amb bruc florit, amb boix, una branca de roure per dissimular un llibant de ferro de la paret... Ens hi trobem encantats, amples, confortables. La menuda hi circula i diu: «Coiti-coiti-coiti-có», assaja tímidament les seves primeres paraules.*

30 OCTUBRE

VAIG a Rosquelles i al Noguer amb la Josefina. Hi ha núvols, però a estones surt el sol. La fageda és més cremada, més d'aram, i molt més nua. A claps, ja agafa aquell color hivernal de mare de vi. La vinya verge a penes té fulles. ¡Com brogia la Riera Major! L'aigua brillava entre els pollancres,

que ja groguegen bastant. Aigua als camins; castanyes per terra.

2 NOVEMBRE

CAMINS plens de fulles de castanyer, recs amb aigua brogidora. Els pollancres de la Font de l'Oreneta són uns grans àngels tardorals. Havent dinat prenc el sol, que és molt càlid. Llegeixo poesies de Péguy: saborós, espontani, medieval, grandiós i, a breus moments, curiosament miniat: capitell o nau solemne.

3 NOVEMBRE

LA dolça pau tardoral inundava els alzinars, les pollancredes grogues, els castanyers d'aram, els xiprers d'alguna masia antiga. Al fons, el Pirineu blanc i blau — és la primera nevada forta. Pugem en una carreta de bous, entre ginesteres; els cims eren daurats de posta. Després, quin cel pur! Una estrella innocent sobre el Montseny, uns núvols com pols de nacre.

19 NOVEMBRE

FA un ruixat de bon matí, però després surt un sol magnífic. Vaig al Pujolar amb l'Albert; abans, prop de la Font del Vern, collim branques lluentes de boix grèvol per ornar el menjador. Les falgueres són seques, moltes d'elles segades; castanyers i faigs nus fan com boires vinoses en el paisatge. Els pollancres s'enfilen barrancs amunt, fantasmes grisos, amb vagues plomalls d'un verd esgrogueït. El Pirineu és blanc i blau, amb ombres de núvols.

29 NOVEMBRE

BOIRA espessa al matí, boira freda de la Plana. Però cap a les deu surt el sol. L'aire és glaçat i les aloses s'alcen, sorpreses pels meus passos, dels camps on no toca el vent. La tarda és més benigna. Reposo de cara al sol, mentre hi ha una llenca prima de núvols davant meu, al fil de la carena — crinera, llana assolellada, escuma.

11 DESEMBRE

CAMÍ de Villarmau, les herbes semblen de vidre, d'un blanc lunar. A contra-sol són magnífiques: boscos per a elfs, condensacions de llum argentada. De tant en tant un pinsà xiula dalt d'un castanyer nu, o bé s'alça una cadernera pintada, miniada, lletra viva de color en el libre grisenc i glaçat del paisatge.

12 DESEMBRE

VAIG a Girona, en cotxe. Hi ha una gran gebrada: roures i castanyers són blancs. Des de la carretera que va a Santa Coloma es veu l'ample panorama del Montseny, els núvols immòbils a les valls nues, la carena del Matagalls, blanca de gebre. Girona, cap al tard, en el vent glaçat de desembre, es mirava en un Ter verd, ocre, color de llimona; el color de les finestres illuminades als pisos

baixos era gairebé igual que el reflex ardent de la posta als vidres alts.

20 DESEMBRE

ANANT a Villarmau, vora un rierol, veig un cercle de branques plenes de caramells, un petit oceà d'ones immòbils, cenyit de barbes blanques de gnom, de foques, de branques tropicals de vidre. Vora el saltant de l'aigua que l'esquitxa, el gel és transparent, més enllà, opac. Era un espectacle meravellós, una mena de visió astral, fantàstica.

24 DESEMBRE

DIA blau, pur, amb la dolçor nadalenca. Hi ha un oceà de boira que colga la Plana i fins Viladrau i tot: una boira densa, blanca i cotonosa. A primer terme emergeixen, com illes verdes, els cims dels turons coberts d'alzines; al fons, el continent blau i blanc dels Pirineus, nets, precisos — com una mena de Valhalla sobre la boira de llet.

25 DESEMBRE

NADAL trist, però a la vegada dolç, en aquest recer de muntanya. Quin dia més suau! No feia gens de fred: semblava a primeries de setembre. Sol càlid, teranyines lleus al cel, castanyers nus i lluents, amb algun ocell que s'hi atura i canta.

El fum surt, lent i blau, de les casetes grises. Els marges encara són verds d'herba, i reposem al camp sense abric (això que, a primera hora, tot era blanc de gebre). De casa estant hem admirat la posta vermella, les alzines retallades contra els cirrus de foc.

1938

14 GENER

*AHIR vaig llegir un interessant assaig d'Auden sobre Pope. El defensa contra l'acusació de perifràstic, de poc directe. No el crec vague, sinó precís; de la seva poesia, segons Auden, deriven cert descriptivisme baudelairià i certes imatges d'Eliot. Pope és admirable sovint, d'una forma neta, segura; em recorda el millor La Fontaine: el d'*Amour et Psyché. *Els joves poetes anglesos el prefereixen als romàntics; però, ben mirat, els romàntics representen un dels moments d'or de la poesia anglesa.*

16 GENER

BON temps encara. Però no fa un sol tan clar com dies enrera i, cap al tard, quan tornàvem del camí de Borderiol, feia fred. Reposant en un recer, hem vist les Agudes clapejades de neu, i illu-

minades encara d'un pàllid sol de posta quan el massís del Matagalls ja era ple d'ombra, una enorme presència mineral avellutada d'arbres nus.

25 GENER

TARDA dolça, paradisíaca, amb una tebior quaresmal en l'aire, i les muntanyes blaves faixades d'una boira grisa i suau. Aquest vespre, cap a les vuit, el masover ens ha cridat per fer-nos notar una estranya resplendor vermella que hi havia al cel, cap al Nord, sobre els Pirineus coberts de boira. Era com el flamareig d'un incendi gegantí, d'un roig travessat de franges groguenques, com de reflector. Tots intrigats, hem anat a la glorieta amb el fanal. Les franges s'apagaven, s'encenien en la roja resplendor difusa. Algú parlava d'un incendi al Pirineu, però més aviat semblava un meteor. La nostra minyona, gallega i supersticiosa, estava atemorida, i interpretava com un auguri fatídic aquells senyals. «Senyals al cel, treballs a la terra» — deien unes noies veïnes. I el gran ventall de foc persistia en la nit pura i plàcida de gener.

1.er FEBRER

FA una mica de llevant i hi ha un embolcall gris de núvols a la muntanya. El sol hi traspua, flor imprecisa d'argent. Els pinsans, reposant ara i adés en les pomeres i les pruneres nues, donen llur nota única i espaiada; després picotegen, silenciosos, entre el rostoll i les tiges segades de les falgueres. Una mallerenga insisteix, insisteix, dalt del noguer.

17 FEBRER

HA tornat a nevar aquesta nit. Hi ha un pam i mig de neu i els homes del veïnat han obert camí, amb pales, cap al poble. Això sembla un paisatge canadenc; les cases arraulides en la neu, esborrada l'ondulació de les teulades, un serrell de glaç als ràfecs, una grisor densa, densa, al Pirineu i al Montseny. Surto una mica al migdia: el sol brilla i les alzines semblen feixugues de flor. Però cap a les cinc torna a nevar, i tot és blanc, gris, aturat.

5 MARÇ

FA calor. Hem anat a contemplar l'ametller florit, darrera can Barraca. ¡Que era deliciós, a contrallum, damunt el verd tendre del sègol o l'ordi! Cap al tard passejo amb la Josefina. El Pirineu és blau pàllid, no pas morat com a l'hivern; s'encenen les llums disperses del poble; al fons, tènue, refila delicadament un merlot. La lluna, al mig del cel pàllid, és com una invertida cella de japonesa — o d'occidental d'avui.

7 ABRIL

FA un dia tebi, clar; els grans cirerers florits són núvols de llum; els pollancres es drecen com flames d'un verd auri. Al matí vaig a Vilarmau; a la tarda, llegeixo llargament The Crite-

rion, *que m'arribà abir, de cara el poblet cenyit de conreus, en la pau lluminosa. Al fons, enllà d'aquest recer d'abril pur, m'ha semblat sentir algun eco sinistre, algun tro velat de la guerra. Fa prop de dos anys que passo, en brusques alternatives, del més dolç idilli geòrgic a la més dura obsessió bèl·lica; del perill de morir sota una casa de sis pisos esberlada per l'aire líquid, a la contemplació dels presseguers florits; de l'hòrrida cacera dels antiaeris a la joia de les calàndries entre els blats o al monòleg lleu, boirós, dels merlots dins les barrancades florides d'arços i violes.*

8 ABRIL

AVUI ha fet el dia més paradisiac de tot l'abril. Cel netíssim, sol alegre, les llunyanies esvaïdes en la calitja, els camps com de vellut. La glicina fa una olor intensa que em recorda els carrers de Sant Gervasi, al temps de la jovenesa feliç. El lilà és ben verd i creixen les fulles del castanyer d'Índies. Quina pau! Quina companyia amable de grills! Una mica d'oreig, mentre reposava recolzat en un marge flonjo, ha alçat torbellins de pètals blancs de flor de prunera, que voleiaven com irisades bombolles, s'atansaven en conjunció sideral, vives estrelles de plata. He escrit un poemet a la manera xinesa:

Hem dit adéu al març,
però encara blanqueja la neu fina de l'arç.
Quina flaire és amb mi, quin cant? No ho endevines?
La veu prima dels grills, l'alè de les glicines.

12 ABRIL

TAMBÉ *ha glaçat. El matí vaig a Espinelves. Arços florits, verd tènue d'algun faig, aigua clara — poca — a la Riera. A primera hora de la tarda, neva una mica. Hi ha una grisor densa al Montseny i també cap al Nord. Fa pocs dies registrava una joiosa nevada de flors de perera, i ara tornem a veure la neu autèntica de l'hivern, que es lliga tan bé amb els avets i el foc de l'estufa. Però no: era una neu primaveral, breu i indecisa. A mitja tarda, torna a sortir el sol, que encén el verd daurat de les pollancredes, i sento un cucut llunyà. Als recs brillava l'aigua encesa.*

15 ABRIL

DIVENDRES *Sant. He alçat els ulls a la Creu de Matagalls, nua dalt la muntanya que ja pren un to d'ametista, enllà del verd tendre de les pruneres i del rosa de les pomeres en flor. Sol i cel pur. He pensat en aquells oficis de les esglésies*

cremades, de la Bonanova que ja no existeix, on només hi ha l'espai nu...

Aquest matí, he vist cantar un cucut, a unes cent passes, dalt d'un castanyer. Acompassadament amb el cant, inclinava el cos i movia les plomes de la cua. Quan el cant parava, aquella «dansa» durava encara una estona. Després, ha vingut la parella i s'ha posat no gaire lluny.

13 MAIG

MATÍ: al Pujolar. Tarda: Havent dinat, reposo al marge, ara ric d'herba tendra, de falgueres en estat embrionari, amb fulles com urpes de dragó glauc. Davant meu la muntanya és un lluert de verd resplendent, amb taques d'avets i núvols. El vent arrenca amb violència pètals de flor de pomera: me n'han caigut alguns al damunt — sagetes de maig.

3 JUNY

VAIG a un poble vei, on encomano mel. ¡Quin dia pur, joiós! Passo entre mars de ginesta d'or: he de decantar-la a grans braçades. M'acompanyen cants de cucut, de merlot, de rossinyol. Castanyeredes flonges com molsa. Aigua límpida sota els verns. Flors, flors, herba alta.

7 JUNY

TEMPS meravellós; indubtablement, és l'època més bonica en aquesta regió: vitalitat vegetal; boscos verds, tendres; conreus abrigats de sègol, blat i ordi, decorats de cent flors; i tot bressat en cants de merlot, de rossinyol, de cucut, sota el cel assolellat i els nuvolets blancs, lleugers, alegres.

9 JULIOL

DIA joiós, dinàmic; d'aquests dies en què el paisatge dansa: *arbres, herbes, núvols. ¡Quin trâfec de núvols blancs, d'espigues madures en incessant capcineig, de ràpids falziots de seda!*

21 AGOST

A la tarda ha plogut molt: xàfecs forts i intermitents, característics de la llevantada. Cap al tard passejo una mica pels voltants de casa. El paisatge és abrigat de boira, com un dibuix japonès: contra el gris es destaquen, verds, suaus, els castanyerets joves, amb indecisió femenina. Les fulles de les cols són ornades amb més diamants que un front de reina. Els plomalls perses del moresc es mouen lentament.

8 SETEMBRE

MATÍ de boira densa, però després s'asserena. Amb En Vinyoli i En Bofill vaig al bosc de Vilarmau i damunt el Sot de Cerdans. Passem entre falgueres tropicals, sobre un herbei com molsa. En Vinyoli pregunta sovint el nom de les flors, de les herbes i els arbres. Ens encantem davant els freixes estilitzats — tan freqüents en les pintures dels primitius italians, — davant els faigs de balada nòrdica, els roures nobilíssims.

9 SETEMBRE

REALMENT, els trons d'abir eren les premiers coups de cymbale de l'automne. *Avui el paisatge i el temps tenen un aspecte ben tardoral. Lents núvols blancs, boscos d'un verd mullat, aire*

purissim i vent fred, tònic. Amb En Vinyoli i En Bofill vaig fins a Cortils, al bell cor de la muntanya. Passem torrents d'estil germànic, amb aigua de cristall, freixes, blades; hi ha recons sota l'herba on les teranyines espesses serven diamants — literalment diamants — de la pluja. Després, anem a Coll de Joan i a Borderiol. Pel camí, Vinyoli em parla d'un poema dels «Quaderns» de Rilke, en què defineix el seu concepte de l'amor: l'amor com a possibilitat de realització pròpia, mai d'abandó. L'ideal de Rilke era estimar, no ésser estimat. «El que és estimat — deia — passa; el que estima perdura.» És un aspecte de l'aspiració infinita dels romàntics barrejada amb un estrany orgull.

26 SETEMBRE

CAP al tard, treballava al Coll Ses Pregàries, davant la boira espessa. Els pollancres ja tenen un poc de grogor i hi havia una melangia estranya en el cant conjugat d'una alosa i d'un pastoret i en una lenta dringadissa d'esquelles que els acompanyava. A moments em sentia trist, recordava els meus paisatges d'infant, a la Costa; els fonolls, les vinyes, la terra neta i rosada de les rases...

9 OCTUBRE

PEL camí contemplo les fagedes, ja en tota la pompa tardoral. Cada faig és com una toia de colors càlids, nobles; hi alternen l'ambre, la púrpura, l'aram, l'or vell; vora la soca i les branques centrals encara perdura algun clap de verd no gens marcit. El Matagalls ja té aquell color acerat, amb pinzellades disperses i escasses de flama.

17 OCTUBRE

A la tarda es veu el Pirineu tot nevat, del Canigó a les serres de Berga. ¡Quin espectacle magnífic! A primer terme boscos verds, foscos; més enllà les muntanyes de Sau, d'un blau vermellós, i al damunt una ratlla flonja i densa de boira, el blau acerat de les serres d'Olot i la blancor assolellada del Pirineu. Tot el cel era gris, amb llargs núvols horitzontals, llevat d'una clariana damunt mateix de la neu, una clariana de blau daurat, com un mar translúcid amb illetes rodones de núvol.

23 OCTUBRE

DIA pur, clarissim. El Pirineu és d'una blavor neta, amb claps de neu. Dels camps s'alcen pinsans i aloses. A mitja tarda vaig al Pujolar. El vent fred em bat a la cara quan torno a casa amb un sac de 12 quilos. El cim de Matagalls duu una petita cimera ràpida de boira, encesa i daurada al cantó de ponent, grisa aixi que ha travessat la carena.

3 NOVEMBRE

HI ha una gebrada intensíssima; tant, que sembla que hagi nevat. Però el sol fa guspirejar aquella meravellosa cendra. He vist un camp de blat tènue, que semblava un bosquet en miniatura, una petita selva del País dels Elfs, amb arbrissons de

cristall que, de tant en tant, deixaven caure un diamant purissim: la branca aixi alleugerida quedava tota vibrant. I les ombres de les minúscules ondulacions eren acusades, intenses, com en un paisatge de la lluna.

5 NOVEMBRE

A la tarda, i després de sopar especialment, En Vinyoli em parla de Rilke. ¡Quina maduresa, quina acuïtat extraordinària, aquest minyó de 24 anys! M'hauria agradat de poder transcriure literalment les seves reflexions sobre Rilke, que, una mica organitzades, serien un assaig profund, ple de substància. Per a Vinyoli, una de les característiques essencials i més admirables de l'autor del «Llibre d'hores» és el fet de la seva vida autònoma, completa en ella mateixa com un arbre, aquell «estat constant de consciència activa». Rilke tenia i volia una consciència de tot el que vivia; més que viure — insinuava jo — li interessava veure's viure. Vinyoli afegia admirablement que en Rilke no hi ha mai sorpresa: és el que sap. *Per això preferia la vellesa a la joventut, la maduresa de la consciència a les sorpreses de la vida. Era un asceta que rebutjava tot allò que el pogués decantar de la seva via d'isolament, de contemplació, però que no havia trobat mai la gràcia, la illuminació dels místics. Jo insinuava que Rilke havia intentat de donar al gaudi de la creació artística una categoria de felicitat i de repòs diguem-ne religiosos; que per a ell la realització de l'obra d'art, fins en el seu caràcter de creació manual, era una mena d'impressió «mística»: el seu paradís. Però Vinyoli objectava que això només és en un petit sector de l'obre rilkiana, en el temps del contacte amb Rodin, no en el dels «So-*

nets a Orfeu», on aquesta creació artística no sembla per al poeta un objectiu suficient del seu ascetisme i del seu neguit, sinó que hi ha una insatisfacció, unes frisances metafísiques. Jo observava que Rilke, el gran insatisfet, el gran inquiet, trobava, però, constantment fórmules més o menys interines per als seus problemes, i així i tot fórmules molt aplomades. Vinyoli creu que Rilke explica més plenament la pròpia essència en la seva obra de pensador — en les lletres, crítiques, llibres en prosa — que en la seva poesia. En ella procedia, més o menys, com els altres poetes: era el producte dels seus moments de plenitud, implicava un cert abandó. En la prosa, en canvi, el procés d'exploració i d'explicació íntima era més complet i més conscient. Amb tot, trobo molt exacta l'observació de Vinyoli sobre la impressió que produeix la poesia rilkiana: «En ella — deia — Rilke dóna la sensació que sempre parla ell, *que no hi ha res donat, dictat com per una força externa, a diferència d'altres poetes que semblen un instrument més o menys passiu, un corn a través del qual el vent passa.»*

15 NOVEMBRE

AL vespre he anat amb la Josefina a buscar la llet a una masia pròxima. Travessàvem els tolls, ens mullàvem, topàvem amb les pedres, en la gran nit silenciosa. Hem vist com munyien les

vaques; l'estable era tebi i la llum crua de l'acetilèn illuminava les grans còrpores de les bèsties, que remugaven lentament.

24 DESEMBRE

AL matí, els vidres de la meva finestra són ben glaçats; un d'ells té una exquisida fantasia: tres figures emergeixen, amb vehemència blakiana, com d'unes flames o del fullatge d'una jungla. Tota l'escena és emmarcada per unes fulles amples, estilitzades, i sembla un gravat d'Orrefors.

26 DESEMBRE

QUINA gebrada magnífica! Tota la vegetació és blanca: arbres, bardisses, herbei. Als brins més delicats hi ha les cristal·litzacions del gebre com unes espines meravelloses. És un espectacle molt més bonic que la neu; una nevada esborra el contorn de les coses, ho submergeix tot en la gran monotonia blanca, on es perden especialment les coses petites. Però el gebre més aviat acusa, estilitza les siluetes fines i humils. Brins de ginesta o d'herba anònima acusen la seva presència guarnida d'una mena de pompa de somni. Un pi para-sol que hi ha vora el camí semblava una empolvorada perruca Lluís XV. Tornant del poble, ha sortit una ullada de sol. Les pomeres i els castanyers d'un quintar dibuixaven llurs siluetes blanques contra la boira assolellada que mig traslluïa la blavor, com en una pintura xinesa.

GUERAU DE LIOST I EL LÈXIC DEL MONTSENY

COM la casa de Gœthe a Weimar, com la de Keats a Hampstead o la d'Andersen a Odense, és possible que un dia la masia pairal de Guerau de Liost, a l'ombra del Matagalls, esdevingui un indret de romiatge literari.

Els mobles foscos, les parets grises de la gran sala, el menjador (que recorda una mica els interiors de la Selva Negra), l'alegre galeria on treballava el poeta, amb els llibres, les cortinetes de quadres blaus i, en un vas, com si fos una flor, una banderola catalana, tot reflecteix la poderosa personalitat de Guerau de Liost, aquella curiosa harmonia d'austeritat i refinament, de franciscanisme i sibaritisme.

En una visita recent, hem vist també la seva cambra sòbria, el vestit de vellut, esmolat pels brucs i les ginestes, la pallola que a l'estiu el protegia contra el sol fort de muntanya. Ens semblava veure'l encara, amb un brot de sàlvia a la boca, pels camins brodats d'aquells delicadíssims clavells de pastor que cantava en la seva Nova lletania de les bones herbes:

Per refrigeri de la pell,
clavell de pastor plau-me,
rosa de marge o bé un cistell
de pomes de Sant Jaume.

O el recordàvem passejant entre els freixes esvelts, els roures i els cedres que ell mateix havia plantat.

És ben lúcida la interpretació que ha vist en l'obra de Guerau de Liost la perfecta expressió literària de l'amor que sentí pel bell país tota l'ancestralia del poeta, la cristallització, en fórmules meravelloses, d'una inexpressada passió de llargues generacions, del fervor d'una gent que ha viscut compenetrada amb aquells camins i aquells boscos, amb els turons, els quintars i les herbes de les comarques nòrdiques del Montseny. Molts admiradors de la poesia de Guerau de Liost pensen, potser, que els noms, tan nobles i eufònics, que decoren certs versos d'ell, com Arimells *o* Liost *mateix, són fruit del do verbal del poeta, creacions de fantasia lingüística, com certs noms misteriosos i arcaics amb què Paul Claudel designa de vegades els personatges dels seus drames. Però* Liost *i* Arimells *existeixen, masies mig amagades al cor dels fondals boscosos que hi ha entre el Matagalls i les Agudes, i aquests noms no són sinó els més triats i eufònics d'un país on la toponimia té una singular poesia: on hi ha un turó que es diu* Rocaconsolva *perquè els seus penyals són d'un color morat com les flors d'aquell nom; on la designació dels vells casals muntanyencs té ressonàncies nobles, que es conjuguen amb les nobles fagedes i els quintars i els prats de balada: Vilarmau, el Pujol de Muntanya, el Noguer, l'Aremany, Cortils...*

Així com el poeta incorporava als seus versos els elements del paisatge: la ratlla de les carenes i el murmuri de les fonts i el color dels marges i la finor dels camins i la dolçor de les herbes, també sabia incorporar-hi la flor de la toponímia i del lèxic general del Montseny. Ell, tan metòdic, consultava pagesos i pas-

tors, enriquia amb la seva calligrafia diminuta les llibretes que l'acompanyaven en excursions i caceres, feia llistes d'herbes poc conegudes, registrava dites i imatges populars, paraules saboroses i oloroses. Aquesta regió nòrdica del Montseny té encara un singular interès lingüístic. Hi hem observat una tendència metafòrica, aplicada sobretot a la meteorologia. Els camperols de Viladrau no diuen mai que un cim o una fondalada són coberts o tapats *de boira; diuen sempre* covats de boira, *i la imatge és ben suggestiva de l'espessor com de plomatge immòbil que certs matins allarga la seva massa densa i lletosa seguint la ratlla del Ter, ençà de les muntanyes de Sau, impressionants com una vermella arquitectura babilònica, i damunt tota la Plana.*

Aquest clima dur, de llargs mesos d'hivern, quan el glaç s'eternitza pels camins i suscita a les vores dels xaragalls un món fantàstic, on els joncs es tornen palmeres cristallines i les pedres semblen petites foques de liom gris i argentat, ha suggerit a la gent del Montseny una imatge tota amorosa per a designar el començament de la bonança. Així com per a referir-se a l'allunyament dels núvols i a la reaparició del cel blau no diuen mai que el cel s'asserena, *sinó que* s'estritlla, *amb un mot que té un dring alegre i clar, quan, després de llargs dies de neu, de gebre i vent glaçat, el bon temps s'insinua, i el ventet de la Segarra arriba per la banda de Sant Segimon i fon el vidre opac de les roderes i el glaç de les teulades que regalimen amb gotes de llum viva, els pagesos o llenyataires del Montseny no diuen pas que fa vent de ponent o vent de bonança, sinó que s'ha girat* un vent de dolçor. *Guerau de Liost representa la forma conscient i genial d'aquest esperit de compenetració entre un país i la gent que*

l'habita, era el creador típic de les tendreses del llenguatge popular que després es mecanitzen en l'expressió repetida, i semblen perdre llur tebior humana entre les boires del subconscient collectiu on primerament s'engendraven. El camperol o el pastor del Montseny que, un dia clar de febrer, us parlen del vent de dolçor, *no s'adonen del gran fervor de tendresa i poesia amb què imaginà aquesta designació delicada algun Guerau de Liost que visqué fa qui sap quants segles, l'emoció amb què assabori les tímides alenades de bonança al cor de l'hivern, la tebior de primavera precoç que faria sorgir dels marges, desfet el sudari fred, la resurrecció diminuta de les primeres violes.*

Els misteris de poesia que arrecera el llenguatge popular provenen sens dubte d'aquesta curiosa intersecció entre les emocions del subconscient collectiu, incapaç d'expressar-se, i el feliç do verbal del poeta, la seva emoció conscientment assaborida i estilitzada. Guerau de Liost és un dels exemples més preclars d'aquest do en la poesia catalana. Pocs com ell han sabut situar talment les paraules en el vers, que ja no fos possible imaginar-ne un més alt rendiment emotiu, plàstic i musical, un assaboriment més complet de llurs virtuts espirituals i sensibles.

INTEGREN LA PRIMERA EDICIÓ D'AQUEST LLIBRE, IMPRÈS ALS TALLERS D'ATENES A. G., DE BARCELONA I ORNAT AMB VINYETES DE JOSEP NARRO: UN EXEMPLAR ÚNIC, EN PAPER D'HOLANDA «VAN GELDER», AMB QUATRE AQUAREL·LES ORIGINALS DE JOSEP NARRO; 150 EXEMPLARS EN PAPER DE FIL «GUARRO», NUMERATS DEL 1 AL 150; I 20 EXEMPLARS EN PAPER ALLISAT, NUMERATS DEL I AL XX, AQUESTS DARRERS DESTINATS ALS COL·LABORADORS.

EXEMPLAR NÚM. 14